

Puka Do6:

Te Kōmaka Tāupenga Raraunga

KIA HIHIKO AOTEAROA!

Ka nui haere tā tātou whakamahi i ngā rorohiko, ka nui haere te raraunga ka whakamahia hoki, ā, ka pīrangi tātou kia tere tonu te haere o te tukatuka pārongo. Ko tētahi rautaki hei whakapiki i te tere o te rorohiko, ko te tuhi papatono e whakamahi ana i ngā hipanga rorohiko iti ake (pērā ki tērā i whakaaturia i te akoranga mō te kōmaka me te rapu hātepe). Ko tētahi atu rautaki hei tere whakaoti i ngā hopanga, ko te whakamahi i ētahi rorohiko e mahi ana i ngā wāhanga rerekē o te tūmahi ōrite, i te wā ōrite. Koinei te aronga o tēnei kōwae.

He aha tēnei?

Mā te Whatunga Kōmaka whakarara e āhei ai tātou te tūhura ka pēhea e tere ake ai tā tātou kōmaka uara mehemea ka taea te whakatairite i te wā ōrite. Mā te whatunga matua e ono ngā ara whakarara ka whakamahia i roto i ēnei akoranga tētahi rārangi uara e kōmaka ai kia rearua ake te tere ki tā tētahi pūnaha e āhei noa ana te whakahaere i tētahi whakatairite kotahi i te wā kotahi.

He aha ai?

Ka whakamahi ēnei ngohe i tētahi mahi ā-tīma pārekareka ki te whakaatu i tētahi aronga ki te kōmaka whakarara. E taea ana te mahi ki te pepa, engari he pai ki a mātou kia mahi ā-āwhata nui ngā ākongā. Ka whakahaerehia mai i tētahi tīpona ki tētahi atu tīpona i roto i te whatunga.

Ko te Hononga ki te Marau Hangarau Matihiko

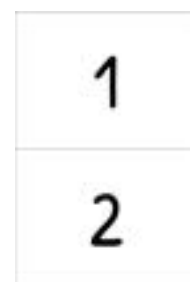
Ka whakauru tēnei ngohe i ētahi o ngā waehanga o te Putanga Ahu Whakamua o **Te Tangata me Te Rorohiko** i roto i te Ngohe 5, me te whakawhānui ake i te waitaratanga i roto i te horopaki o te **Whakaaro Rorohiko** mā te whakamārama mai ka taea te whakamahi i taua aronga hātepe anō mō ngā momo raraunga.

Pāngarau: Pūkenga Tātai
Te Reo Matatini:
Kōrero ā-waha
Toi Whakaari: Whakaari

[Ko ngā Rauemi Tikiake](#)
(Tētahi mā ia akomanga):

[He Whatunga Kōmaka](#)

[He Kāri Whatunga Kōmaka](#)

Arā ētahi atu anō kāri whatunga kōmaka e ahu mai ana i nama nui ake, pū hoki, kupu hoki, hautau tae Māori hoki, i ētahi nama hoki, aha rānei. E wātea ana ki konei.

Ko te Horopaki o te Ngohe

Whakaaturia atu anō te Whatunga Kōmaka ki ngā ākonga (mehemea me tuhi anō te whatunga, he pārekareka ki ngā ākonga tēnei mahi, ā, he whai take hoki te tuhi anō i te hoahoa kia tōtika). Whakamārama atu ki a rātou ka ngana rātou i te mahi nei me ētahi taurangirangi i tēnei wā.

Ko te Ngohe

Ka aro tēnei wahanga o te akoranga ki te whakarerekē i te whakamahinga o ngā nama.

Taurangirangi 1: Ko te Uara rite

I roto i tēnei taurangirangi ka ngana ngā ākonga i te Whatunga Kōmaka me tētahi huinga kāri, e noho rite ai te uara o ētahi, pērā ki te 1, 2, 3, 4, 5. Ka pātai pea rātou, me aha rātou i te wā kei te whakataurite i ngā kāri ōrite - pātai atu ki a rātou mō ō rātou whakaaro, ā, ka mārama pea rātou kāore e puta he rerekētanga (ki te tūtaki te 3 me te 3, kāore he aha ko tēhea te mea ka haere whakatemauī, whakatematau rānei!). Tono atu ki a rātou he aha te hua i te mutunga o te whatunga (ka kite pea rātou ka noho tahi ngā nama rite i te mutunga).

Ināianei whakahaeretia ngā nama mā te whatunga kia whakamātauria ai. Anei he whakamaumahara poto mō ngā tikanga o te Whatunga Kōmaka; kei roto ngā taipitopito katoa i roto i te akoranga 1.

1. Tokoono ngā ākonga ka tīmata i roto i ngā porohita tāuru, e pupuri ana ia ākonga i tētahi kāri me tētahi nama ki runga.
2. Ka tīkei whakamua rātou i te wā ōrite, ā, ka tūtaki ai rātou i tētahi tangata i rō pouaka ka whakataurite i ā rāua kāri.
3. Ka whai te tāngata me te kāri iti ake i te rārangi puta ki te taha mauī, ā, ko te kāri nui ake ki te taha matau (ka whakawhiti tēnei i te taurangirangi tuarua o tēnei akoranga).
4. Ka haere tonu tēnei tae noa ki te wā ka tae ngā ākonga katoa ki ngā porohita tāputa, ā, ko te tikanga kua kōmakatia kētia rātou.

Taurangirangi 2: Ka rahi ake ki te taha mauī

I tēnei wā ka haere te tangata me te nama nui ake ki te taha mauī, kaua ki te taha matau, ā, ka whai i te ara ki te pouaka e whai ake ana. I taua wā tonu ka haere te tangata me te nama iti ake ki te taha matau, kaua ki te taha mauī, ā, ka whāia te rārangi ki te pouaka e whai ake ana.

Tono atu ki ngā ākonga ki te whakapae he aha ka puta (me āhei rātou te kite ka puta kōaro ai te whakaraupapatanga o ngā uara, arā, mai i te mea rahi ake ki te mea iti ake, kaua mai i te iti ki te rahi).

Whakaritea kia ngana rātou ki te whakamahi i ētahi nama hei whakamātau.

Taurangirangi 3: Ngā pū o te arapū

Tukuna atu ngā kāri me ngā pū reta i runga ki ngā ākonga. Pātai atu ki a rātou me pēhea tātou e whakataurite ai i ēnei (me kite ngā ākonga tērā pea ka taea te raupapa ā-arapū). Whakaritea kia whakamātau rātou i tēnei mā te kōmaka i ngā kāri.

Ko te Whakamahi Whakamuri i te Whatunga

He whakamātau tēnei e aro ana ki tētahi pātai ka puta pea i ngā ākonga: ka whakaraupapa tika te Whatunga Kōmaka i ngā uara mehemea ka tīmata i tērā atu pito?

Whakaritea kia whakamātau ngā ākonga i tēnei kia mahi ai i ngā uara māmā (pērā ki ngā nama 1 ki te 6). Ka tutuki pea tēnei mō ngā raupapa tīmatanga maha o ngā uara. Heoi anō, whakahau i a rātou kia ngana tonu tae noa ki te wā ka kite rātou i tētahi raupapatanga tuatahi kāore e haere tika. Kia kaha te whakaaro hōhonu kia tutuki ai tēnei.

Mehemea he uaua ki a rātou te rapu i tētahi tauira, e āhei ana koe te tuku i te mea kei raro iho, ā, wero atu ki a rātou ki te rapu i tētahi atu mea kāore e kōmakatia te puta raupapa mai.

Ko te Whakawhānui i te Akoranga

Me whakamahi ēnei momo hātepe i runga i te pūmāro motuhake kia taea ai te whakatere i te mahi mā te whakamahi i te maha o ngā whakatairite i te wā kotahi. I tēnei wā, ka whakamahia mō ngā kaupapa motuhake noa, hei tauira, ka whakamahia tēnei tukanga i ngā GPU (pūtukatuka whakairoiro) o te rorohiko, nā te mea, he pūtukatuka kaha ērā ki te tātai whakarara i te maha o ngā mahi māmā. I waihangatia ngā whatunga kōmaka i mua rā anō i te taenga mai o ngā GPU kaha nei; he āhuetanga whakaihiihi tēnei o te pūtaiao rorohiko - ka puta ētahi o ngā tūhuranga i mua i te putanga o ngā pūrere e taea ai te whakatinana i aua mea kua tūhuratia, ā, nā, kua rite tātou ki te whakamahi i te pūrere hou i te wā ka wātea noa mai!

Kia mōhio ehara tēnei i te hātepe kōmaka māori, nā te mea, ka whakahaeretia te kōmaka mā te pūnaha māori e āhei noa ana ki te whakahaere i tētahi whakatauritenga i tētahi wā kotahi; ka hōparatia ngā hātepe kōmaka māori i roto i tētahi atu akoranga.